Wi Carl medh Gudz nådhe, Sweriges rijkes arffurste, hertigh ... therföre hafwe wij på ...

WJ Carl medh Gudz nåde/ Sweriges Rijkes Arffurste/ Hertigh til Sudermannelandh / Närijke och Wärmelandh / sampt och wij vnderskrefne Sweriges Rijkes Rädh.

Tilbiude edher Sweriges Rijkes trogne Inbyggere/ Adle och Oädle / Andelighe och Wärdzlighe / wår besynnerlighe gunst och benägenheet/ nådighe så och wenlighe helsen medh Gudh tilförende / etc. Och wele edher här medh gunstelighen / så och wenligen gifwe tilkenne / At efther then Gudh Almechtigh af sin Gudhdomlighe wilie / hafwer kallet af thenne wärld och Jemmerdaal / then Stormechtigeste Högborne Furste och Herre / Her JOHAN then Tridie / Sweriges / Göthes och Wendes fördom Konung / wår Eliskelighe kåre Her Brodher / så och wår Allernådigeste Konung och Herre / hwars stål Gudh wärdes ewinnerligen glödie och hugfwale / och then Stormechtigeste Högborne Furste och Herre / Her SIGISMUNDUS / Sweriges / Göthes och Wendes etc. Arfkonung / Storfurste til Findland / Carelen / Wästra Petzin och Ingermanland j Nyßland / och öfwer the Ester j Liffland etc. Herligh. Så och Konung wthi Pålen / Storfurste til Littowen / Rydzen / Prydzen / Masuren / Samogitien / Kiowien / Wolhinien och Liffland Herre / wår Eliskelighe kåre Her Brodher / så och wår Allernådigeste Konung och Herre / är nu sielf wthrikes / Så på thet menigfe Rijkens undersåters och Inbyggeres klagemål och brister / icke theßmindre wthi H: tes Kong: Maiest: frånvare / måtte stellighen och laghligen blifwe förhörde / och hwar wthi sin stadh / skee och wederfares Lagh och Rätt / vthan läng fördröyelse / så och elliest bekomme swar på theres ärender / och icke tarfwe ther efter draghe eller förrese lång wägh / och til ewentyrs ändhå förfenat och förgefwes / ther som the icke hafwe skälighe bewijs medh sigh / när the framkomme / Therföre hafwe wij på Hs: e Konnug: Maiest: j Pålen etc. godhe och nådighe behagh / them alle til lijse / och rättwijsen til styrckie / för gott och rådhsampt achtedt / at medh alle klagemål och ärender / skal här efther så blifwe hållet och handlet:

Til ther förste / Skole alle the som hafwe enskylte trätte saker / j hwarichande thet ware kan / sökie theres Häredzhöfdinger / å sätte Häredztinge / then som dhå sigh medh then doom ther blifwer afsagd / icke will late nöye / må stray Laghwedie efter ifrån til Laghmannen / och then som sigh nöye later / taghe Häredzhöfdingens och Nämpndens doom breef ther opå / Wil then andre ändhå icke gifwe sigh tilfridz / medh Laghmans doom / ther opå och Laghmannen skal gifwe then bewijs / som medh skäl synes rätt hafwe / dhå må åter then andre Laghwedie til Oss och Rijkzens Räth. Sammeledes Borgerskapet j Städherne / skole sökie theres Rädhstugw / och sedhan om the icke nöyes / medh thet them blifwer afsagdt / må the och Laghwedie ifrå Borgemester och Rädh wthi Städherne / til Landzting / som ther blifwer hållet Marcknedhero tijdher / när nägre af Rijkzens Rädh kunne ware ther tilstädes / Late ike sigh ändhå medh demen icke atnöye / wedie til Oss och Rijkzens Räd samptligh / Hafwer och Köpstadzman någen Bonde eller Booman at til taale / skal han sökie sin rätt wedh Häredzting / therinnen swarenden är boendes. Sammeledes twar någen Bonde hafwer at kåre til någhen Köpstadzman / skal han sökie til Borgemestere och Rädh j Städherne / och alleståds ransakes saaken ther hon steer / och böthes sedhan ther som then saakfälte är boendes. Så skole och alle / bådhe Häffmän och Knechter / när the äre heemstädde / sökie och swara på Häredzting eller Rädhstugw / och skal ingen Ridmester eller Höfwedzman / någen här emoot försware / Men när the äre stadde på Krijgzreeserne / blifwe dhå alle vnder Krijgz Articklerne. Hwilken nu således sem förstrifwit ståår / icke låter klärlotte sin saak / then må och wette sigh skole blifwe afwijst / och hans ärende icke optaghit / medh mindre han sådanne doom breef medh sigh hafwer / som förbemält är / Men på thet / at och icke någhre hafwe orsaak / at klaghe sigh anten rättlöse / eller icke blifwe hörde / Så wele wij här medh alfwarligen hafwe budhit och befalet / såsem och förmanet alle Domere / bådhe Laghmän och Häredzhöfdinger / at the ingaledes förfumie sielfwe / at hälle ting å rätte och laghe tijdher / som Lagh förmåler / när the för andre Rijkzens ärender äre förfall lösse / Och theßemellan medh andre theres Vnderlaghmän och Häredzhöfdinger / som Laghfarne och rättwijse äre / och leggie wisse Copier af theres Doomböker vthi Häredzkisten. Sammeledes och Borgemestere och Rädh j Städherne / theres wahnlighe och rätte Rädhstugw dagher / såsom och ther kos ändelighen optaghe alle ärender / och them grannelighen och rättwijseligken / efther theres förstånd och bäste sampwete ransake och förhöre / ther opå dömme / och sedhan breef och bewijs ther om ifrå sigh gifwe / och elliest icke vnderstå sigh skiute någhre ärender oransakede och odömde ifrå sigh til höghre doom.

Til thet andre / Medhan och många klaghemåls ärender mykit plägha förefalle j Landet j andre måtte / bådhe om Kyrkiornes hielp och befordring / så och elliest om tilgift / för fattigdom eller mootgång / Eldzwådhe / oår / och annet sådant / Så hafwe wij och vil at steckie Almoganes reese / så at the icke ofte efter ett ärende dvagne måtte / för gott och rådhsampt achtedt / at alle the som någhre klaghemåls saker hafwe / först ther någhre Kyrkier finnes / som hielp och vndsättning behöfwe / antingen j een aller annen måtte / så skal Biscopen sielf / eller och Twå af Prowesterne ther om ransake / och sedhan medh theres breef och skrifteligh bewijs late wette / hwadh hielp samme Kyrkie / nödtorfteligken behöfwe kan / skohan skal then ether bäste Lagenheet blifwe hulpen. Hwadh elliest annen tilgift belanger / Så skole the som sådant behöfwe / besökte Häredzhöfdingen / twilken sampt medh Kyrkioherden vthi samme Sochn / Tre eller fijre / Fougdeen och Sex beskedeligha Män af Nämpnden / skole granneligen och rättwijseligken / såsom the thet framdeles medh sanningen och gott sampwete bestå wele / ransake om theres oförmögenheet och nödhtorfte / som klagemåleen hafwe / och sedhan gifwe them ther opå theres bewijs och witnes breef vnder theres Signete / om hwadh tilgift eller frijheet honom bör niwte / medh hwilket skrifteligh bewijs och witnes breef / han som klaghemålen hafwer / må begifwe sigh anten til Stadhölleren vthi Landet / om iber någhen är / Eller och Befalningsmännerne ther sammestädz / eller elliest til Oss och Rijkzens Rädh / Ther han dhå medh thet samme vthan opheldning fulkomligh swar opå sitt ärende / och breef til Häredzfougdeen ther em bekomme skal / iher och förb: de Häredzfougdte sigh adeles skal efther rätte / Så skal och här medh ware Häredzfougden / Häredzhöfdingen så wel som Häredznämpnden budit och befalet / at the hafwe theres Häredz Signete vthi tilbörligh acht / och wel förwaret vthi theres Häredzkiste / och ther medh intet vthan theres sampligh wet och wilie / antenj een eller annen måtte försegle låte / Såsom och ther medh skal ware förbudit alle Cronnones Befalningsmän / Så wel Fougdter som alle andre / at the sigh medh Häredz Signete intet besatte wtöhdere än här formåler / ey heller taghe thet j sine gömmer / vthan late thet som sagdt är / blifwe j Häredzkisten / vnder Häredzhöfdingens och sampligken sweren Häredznämpndz förwaring Löss och Nycket.

J lijke måtte / efther Lagh förmåler / at Gestgifwere eller Tawerne skole ware j alle Landzänder. Wele wij för medh hafwe budit och befalet / at Fougderne och the som Befalningen hafwe / ther om late bestelle och förordne / ther som icke allrede bestelt är / j the Byer som ther til äre tienlighe / och wedh Landzwägherne bäst beläigne / Item och j alle Sochner / wedh store allmänne wägher / Rättere och Fierdingzmän / efther som Lagh förmåler. Och skal thette efter: ne ware theres Ordning / efther hwilken the wägfarende folck / besökte skole / Nämpnligh / een person för Een Mältydh Maat och Öll / Twå öre / för een Hest / för Milen / Penninger halfannen öre / Och ingen må / eller skal bruke någhen lege Hest / länger än han medh ägendom bestinget och öfwereens warit hafwer / wedh thet straff som Lagh förmåler. J Skäriegården skal så hållas / at når een person kommer til Gården / och wil leye Böth / skal han gifwe för hwar Mil Twå öre Penningar / Men öre ihe flere j följe / så gifwe the hwar there icke meer än Een öre för Milen / Komme och någhre til Gestgifwaren / som wele hafwe bättre tilredt / och sielfwe bestelle sigh Mältydh / the skole betale esther thenne wärdering / för ett Fähr Tolf öre / för ett Lamb Sex öre / Een godh Gäss Een half marck / Een godh gödd Gäss Sex öre / Ett Höns Een öre / Ett Egg twå penningar / Een Kanna gott Öll Een öre / Ett lb Smör Tiugw öre / Ett lb Ost Sexton öre / Ett lb Fleesk Atterton öre / Ett lb Tort Kött Tre öre / Ett lb Salt Lax och Ijhl Twå marck / Ett lb Strömming och annen Salt Fisk Fem öre / Ett lb Torre Gädder och Ahl Tolf öre / Ett lb annen Torr Fisk Tre öre / Ett lb Hwete brödh Sex öre / Ett lb Rågkbrödh Fyre öre / Een Kanna fött Mielk Een öre / Höö til een Hest om natten / Een öre / Een Span Hesk korn eller Hafre / esther som ike et sälies j n:ste Köpstadh i nästen Torgdagh / för een Säng om natten af then som intet förtiäner / Penninger Een half öre / för een Halm kårfwe een Fyrick. Och hwadh som then wägfarende nödhtorfteligh en tehöfwer / och han begärer / dhå skal thet honom intet sönies för sådan wedergälding / som thet want är / och här skrifwit ståår / Och hwadh som icke är gullet / när Gäster dragher af Gärde / ther är rån / och skal som wåldzwercke straffet blifwe. Ther bredhe wedh så skole och Gästgifwere ware förtenckte / at hafwe j förrådh the nödhtorfter som wägfarande Folck behöfwe / och icke heller j så måtte någhrom huus och fördring sönie / wedh straff tilgörendes. Ther och så många Gäster kommeti Gärdz / at the icke alle kunde bekomme huusrum / och theres welfördren / skal Gestgifweren / Lähnsmannen / Rättere eller Fierdingzmannen / hafwe macht at lägge them ifrån sigh / til näste Byer / för skälig betalning / efter thenne förstrifne Ordning / och ther emoot må ingen sigh wägre / Frelsis eller Ofrelsis bonde. Men Rijkzens Rädh / och andre både af Adel och elliest / som j Rijkzens wärf och ärender / af och til brukede blifwe / the skole frije / af Läghns och Fierdingzmän / blifwe esther een skäligh nödhtorfte förfordrat / Doch een af Rijkzens Rädh / icke starckare / än til Tolf sine ägne Hester och Tienere / Adelsmän wthen Rädz och andre / medh Otte / Sex / Fyre / Tree / eller Twå ägne Hester och Tienere / esther som the kunne ware til / och såsom ther opå ett ferdeles Wärken eller Kennemärcke / kuru starck hwar och een ware bör / och medh Skuttester förfordres / skal blifwe vthdelt / Men när the och draghe theres ägne ärender / så skole the och sköheres ägen töring / dogh efter then Ordning / som för: de är / Elliest skal och icke heller någhen / hwarken Skatte / Crone eller Frelsis bonde / medh ofwanwägz Skiutsfärder och Gestninger blifwe beswärade / wthdhere än Sweriges Lagh och Adelens förwärfwede Priuilegier / medhgifwe.

20/3 93 uppl. 6

SOT // Utbrutna ligg. fol. extra stort format / Kungl. förordningar / Exemplar B

Tillkomstår 1593
Digitaliserad år 2016

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

Wij Carl medh Gudz nåde/ Sweriges Rijkes Arffurste/ Hertigh til Sudermannelandh / Närijke och Wärmelandh / sampt och wij vnderskrefne Sweriges Rijkes Rådh.

Tilbiude edher Sweriges Rijkes trogne Inbyggere/ Ädle och Oädle / Andelighe och Wärldzlighe / wår besynnerlighe gunst och benägenheet/ nädighe så och wenlighe helsen medh Gudh tilförrende / etc. Och wele edher här medh gunsteligen / så och wenligen gifwe tilkenne / At efther thet Gudh Alzmechtigh af sin Gudhdomlighe wilie/ hafwer kallet af thenne wärld och Jemmerdaal/ then Stormechtigeste Högborne Furste och Herre/ Her JAHAN then Tridie/ Sweriges/ Göthes och Wendes fördom Konung / wår Elskelighe käre Her Brodher / så och wår Allernädigeste Konung och Herre / hwars siäl Gudh wärdes ewinnerlighen glädie och hugnåwale / och then Stormechtigeste Högborne Furste och Herre/ Her SIGISMVNDVS/ Sweriges/ Göthes och Wendes etc. Arfkonung / Storfurste til Findland / Carelen/ Wätzski Petzin och Ingermanland j Ryßland / och öfwer the Eester j Lifland etc. Hertigh. Så och Konung vthi Pålen / Storfurste til Littowen/ Rydzen / Prydzen/ Masuren/ Samogitien/ Kiowien/ Wolhinien och Lifland Herre/ wår Elskelighe käre Her Brodher / så och wår Allernädigeste Konung och Herre/ är nu sielf vthrijkes/ Så på thet menighe Rijkssens vndersåtters och Inbyggeres klagemål och brister / icke theßmindre vthi H:te Kong: Maiest: fråwaro / måtte skäligheh och laghligen blifwe förhörde / och hwar vthi sin stadh / skee och wederfares Lagh och Rätt / vthan läng fördröyelse / så och elliest bekomme swar på theres ärender / och icke tarfwe ther efther draghe eller förrese lång wägh / och til ewentyrs ändhå fåfengt och förgefwes / ther som the icke hafwe skälighe bewijs medh sigh / när the framkomme / Therföre hafwe wij på Hr:te Konnug: Maiest: j Pålen etc. godhe och nädighe behagh / them alle til lijke/ och rättwijsen til styrckie / för gott och rådhsampt achtedt / at medh alle klagemål och ärender/ skal här efther så blifwe hållet och handlet:

Til thet förste / Skole alle the som hafwe eenskylte trätte saker / j hwariehande thet ware kan / sökie theres Häredzhöfdinger / å sätte Häredztinge / then som dhå sigh medh then doom ther blifwer afsagd / icke wil late nöye / må strax Laghwedie ther ifrån til Laghmannen / och then som sigh nöye later/ taghe Häredzhöfdingens och Nämpndens doom breef ther opä / Wil then andre ändhå icke gifwe sigh tilfridz / medh Laghmans doom / ther opä och Laghmannen skal gifwe then bewijs / som medh skäl synes rätt hafwe / dhå må äter then andre Laghwedie til Öff och Rijkzens Rådh. Sammeledes Borgerskapet j Städherne / skole sökie theres Rådhstugw / och sedhan om the icke nöyes / medh thet them blifwer afsagdt / må the och Laghwedie ifrå Borgmester och Rådh vthi Städherne / til Landzting / som ther blifwer hållet Marcknedkers tidker / när näghre af Rijkzens Rådh kunne ware ther tilstädhes / Late the sigh ändhå medh domen icke atnöye/ wedie til Öff och Rijkzens Räd lamptligh / Hafwer och Köpstadzman någen Bonde eller Booman at til taale / skal han sökie sin rätt wedh Häredzting / therinnen swarenden är boendes. Sammeledes hwar någen Bonde hafwer at käre til näghen Köpstadzman / skal han sökie til Borgemestere och Rådh j Städherne / och allestädz ransakes saaken ther hon skeer/ och böthes sedhan ther som then saakfälte är boendes. Så skole och alle / bådhe Häffmän och Knechter / när the äre heemstadde / sökie och swaре på Häredzting eller Rådhstugw / och skal ingen Ridmester eller Höfwedzman/ någen här emoot försware / Men när the äre stadde på Krijggzreeserne / blifwe dhå alle vnder Krijggz Artiklerne. Hwilken nu således som förskrifwit ståår/ icke låter skärskotte sin saak/ then må och wette sigh skole blifwe afwijst / och hans ärende icke optaghit / medh mindre han sådanne doom breef medh sigh hafwer / som förbemält är/ Men på thet / at och icke näghre hafwe orsaak / at klaghe sigh anten rättlöse / eller icke blifwe hörde / Så wele wij här medh alfwarlighen hafwe budhit och befalet / såsom och förmanet alle Domere/ bådhe Laghmän och Häredzhöfdinger/ at the ingeledes försume sielfwe / at hålle ting å rätte och laghe tijdher / som Lagh förmåler / när the för andre Rijkssens ärender äre förfall lösse / Och theßemellan medh andre theres Vnderlaghmän och Häredzhöfdinger / som Laghfarne och rättwijse äre/ och leggie wisse Copier af theres Doomböker vthi Häredzkisten. Sammeledes och Borgmestere och Rådh j Städherne/ theres wahnlighe och rätte Radhstugw dagher / såsom och ther koos ändeligen optaghe alle ärender / och them granneligen och rättwijseligen/ efther theres förstånd och bäste samwete ransake och förhöre / ther opä döme / och sedhan breef och bewijs ther om ifrå sigh gifwe / och elliest icke vnderstå sigh skiute näghre ärender oransakede och odömde ifrå sigh til höghre doom.

Til thet andre / Medhan och många klaghemåls ärender mykit pläghe förefalle j Landet j andre måtte / bådhe om Kyrkiornes hielp och befordring / så och elliest om tilgift / för fattigdom eller mootgång / Eeldzwåde / oåkr / och annet sådant / Så hafwe wij och til at steckie Almogens reese / så at the icke ofte efther ett ärende draghe måtte / för gott och rådhsampt achtedt / at alle the som näghre klaghemåls saker hafwe / först ther näghre Kyrkier finnes / som hielp och vndsättning behöfwe / antingen j een aller annen måtte / så skal Biscopen sielf / eller och Twå af Prowesterne ther om ransake / och sedhan medh theres breef och skrifteligh bewijs late wette / hwadh hielp samme Kyrkie / nödhtorfteligen behöfwe kan / sedhan skal hon efther bäste lägenheet blifwe hulpen. Hwadh elliest annen tilgift belanger / Så skole the som sådant behöfwe / besökie Häredzhöfdingen / hwilken sampt medh Kyrkieherden vthi samme Sochn/ Thesslikest / Fougdten och Sex beskedelighe Män af Nämpnden / skole granneligen och rättwijseligen / såsom the thet framdeles medh sanningen och gott samwete bestå wele / ransake om theres offörmögenheet och nödhtorft / som klaghemålen hafwe / och sedhan gifwe them ther vpå theres bewijs och witnes breef vnder theres Signete / om hwadh tilgift eller frijheet honom bör niwte / medh hwilket skrifteligh bewijs och witnes breef / han som klaghemålen hafwer / må begifwe sigh anten til Stadhålleren vthi Landet / om ther näghen är / Eller och Befalningzmännerne ther sammestädz / eller elliest til Öff och Rijkzens Rådh / Ther han dhå medh thet samme vthan opholdning fulkomligh swar opä sitt ärende / och breef til Häredzfougdten ther om bekomme skal / ther och förb:te Häredzfougdte sigh adeles skal efther rätte / Så skal och här medh ware Häredzfougdten / Häredzhöfdingen så wel som Häredznämpnden budit och befalet/ at the hafwe theres Häredz Signete vthi tilbörligh acht/ och wel förwaret vthi theres Häredzkiste/ och ther medh intet vthan theres sampligh wect och wilie / anten j een eller annen måtte försegle late / Såsom och ther medh skal ware förbudit alle Cronnones Befalningzmän / Så wel Fougdter som alle andre/ at the sigh medh Häredz Signete intet befatte wijdhere än här formält är / ey heller taghe thet j sine gömmer/ vthan late thet som sagdt är/ blifwe j Häredzkisten/ vnder Häredzhöfdingens och samptlighen sworen Häredznämpndz förwaring Läß och Nyckel.

I lijke måtte / efther Lagh förmåler / at Gestgifwere eller Tawerne skole ware j alle Landzänder. Wele wij här medh hafwe budit och befalet / at Fougdterne och the som Befalningen hafwe/ ther om late bestelle och förordne/ ther som icke allreede bestelt är / j the Byer som ther til äre tienlighe/ och wedh Landzwägherne bäst belägne/ Item och j alle Sochner / wedh store allmänne wägher/ Rättere och Fierdingzmän/ efther som Lagh förmåler. Och skal thette efter:ne ware theres Ordning/ efther hwilken the wäghfarende folck/ besynnerlige skole/ Nämpnligh/ een person för Een Mälthdh Maat och Öl/ Twå öre/ för een Hest/ för Milen/ Penninger halfannen öre/ Och ingen må/ eller skal brwke näghen lege Hest/ länger än han medh ägenden betinget och öfwereens warit hafwer / wedh thet straff som Lagh förmåler. I Skäriegården skal så hålles / at när een person kommer til Gården / och wil leye Böth/ skal han gifwe för hwar Mil Twå öre Penningar / Men äre the flere j fölie / så gifwe the hwar there icke meer än Een öre för Milen / Komme och näghre til Gestgifweren / som wele hafwe bättre tilreedt / och sielfwe bestelle sigh Mälthdh / the skole betale efther thenne wärdering/ för ett Fähr Tolf öre / för ett Lamb Sex öre / Een godh Gåås Een half marck / Een godh gödd Gåås Sex öre / Ett Höns Een öre / Ett Egg twå penningar / Een Kanna gott Öl Een öre / Ett lb Smör Tiugw öre / Ett lb Ost Sexton öre / Ett lb Fleesk Aderton öre / Ett lb Tort Kött The öre / Ett lb Salt Lax och Åhl Twå marck / Ett lb Strömming och annen Salt Fisk Fem öre / Ett lb Torre Gädder och Åhl Tolf öre / Ett lb annen Torr Fisk The öre / Ett lb Hwete bröd Sex öre / Ett lb Räghbröd Fyre öre / Een Kanna sött Miölk Een öre / Höö til een Hest om natten / Een öre / Een Span Heste korn eller Hafre / efther som thet sälies j näste Köpstadh är rätten Torgdagh / för een Säng om natten af then som intet förtärer / Penninger Een half öre / för een Halm kärfwe een Fyrick. Och hwadh som then wäghfarende nödhtorfteligen behöfwer / och han begärer / dhå skal thet honom intet sönies för sådan wedergäldning / som thet want är / och här skrifwit ståår / Och hwadh som icke är gullet / när Gäster dragher af Gärde / thet är rään / och skal som wåldzwercke straffet blifwe. Ther bredhe wedh så skole och Gästgifwere ware förtenckte/ at hafwe j förrådh the nödhtorfter som wäghfarande Folck behöfwe / och icke heller j så måtte näghrom huus och fördring sönie / wedh straff tilgörendes. Ther och så många Gäster komme til Gärdz / at the icke alle kunde bekomme huusrum / och theres welfördren / skal Gestgifweren / Lähnsmannen / Rättere eller Fierdingzmannen / hafwe macht at lägge them ifrån sigh / til näste Byer / för skälig betalning / efter thenne förskrifne Ordning / och ther emoot må ingen sigh wäghre / Frelsis eller Ofrelsis bonde. Men Rijkens Rådh / och andre både af Adel och elliest / som j Rijkssens wärf och ärender / af och til brukede blifwe / the skole frijt / af Lähns och Fierdingzmän / blifwe efther een skäligh nödhtorft förfordret / Doch een af Rijkzens Rådh / icke starckere / än til Tolf sine ägne Hester och Tienere / Adelsmän vthen Rådz och andre / medh Otte / Sex / Fyre / Tree / eller Twå ägne Hester och Tienere / efther som the kunne ware til / och såsom ther opä ett serdeles Wärtekn eller Kennemärcke / huru starck hwar och een ware bör / och medh Skiutzfester förfordres / skal blifwe vthdeelt / Men när the och draghe theres ägne ärender / så skole the och stå theres ägen töring / dogh efter then Ordning / som för:br är / Elliest skal och icke heller näghen / hwarken Skatte / Crone eller Frelsis bonde / medh ofördwanlighe Skiutzfärder och Gestninger blifwe beswäradhe / wijdhere än Sweriges Lagh och Adelens förwärfwede Priuilegier / medhgifwe.

20/3 93

uppl. 6

Vthi like mätte/ Skole alle Fougdter och Häredzhöfdinger ther på til thet ställigeste drijfwe/ at allmänne Wägher och Broer/ mätte blifwe rödde och bygde Laghgille/ therföre icke heller någhen bör ware förskonedt eller fridkallet/ wijdhere än som Lagh förmåler. Theſſe skole the och inseende hafwe/ och ingelunde tilstädie/ at tw Godz blifwe lagde vthi Ett/ som man finner ofte skeedt ware/ therigenom Rijkens inkomst myket warder försnället/ och icke heller Skattehemman få fönder rijfwes eller ätskilies/ såsom af Arfwingerne ofte tilbiudes/ och här til myket skeedt är. Icke skole heller Prester/ Fougdter/ Lähnsmän/ Gestgifwere eller andre hafwe macht at köpe eller til sigh ägne flere Hemmen/ och vnder sigh fridkalle för een deel eller annen/ ther the icke synnerlighen hafwe Öfwerheetennes bref och tilstånd opå/ än som the sielfwe besittie/ therigenom Cronnones ingeld/ som är Skiutzfärder/ Dagzwärcker/ Fördzler och ellest andre pölagher hwadh nampn the helst hafwe kunne/ blifwe förminskedhe. Ther som och lägenheet finnes at optaghe Torpeställe/ på Cronnones eenskylte ägendom/ at förbättre Cronnones ränte medh/ och sådant icke skeer andre gamble Boolbyer/ och besittne Heemman til hinder j någhen mätte/ dhå skole the och them besättie och brwke late/ Och skole alle fulsätte Bönder/ ware j alle vthlaghen för heele/ Men halfwe/ Torpare och Fierdingzboer/ såsom the ligge til efther Jordetaalet.

Ytterlighere/ efther här til ofte år skeedt/ at then som hafwer sittidh j någhre Härede j Häredzhöfdinge stadh/ hafwer och j samme Landzände haft Laghmans doom/ så at the saaker som hafwe waret opskutne vnder Laghmans ransakning j the Häreder han hafwer sittedt j Häredzhöfdinge stadh/ åre sedhan af honom sielf fö[illegible]örde blefne/ Hwar vthaf wel följdt hafwer/ at mängen kan vthi sin rätt ware förkort skeedt. Therföre skal här efther förbudit ware/ at ingen som sitter j någhen Häredzhöfdinge stadh/ skal j samme Laghsagu hafwe Laghmans doom/ På thet at j så mätte/ icke må gifwes tilfälle/ at någhen öfwer olagh och orätt hafwer sigh beklaghe/ Såsom och the som sittie j Häredzhöfdinge stadh/ ingeledes här efter bör sittie/ meer än j Ett Härede eller Tw til thet högste. Medhan och ofte vnder thet nampnet Återstädher warder myket af Fougdterne kraft och pantedt/ som Bönderne wel dubbelt kunne hafwe vthiordt/ och j så mätte myket emoot Öfwerheetenes wilie och weetskap/ och genom theres egen nytte/ som the ther medh sökte/ göre Almogen emoot Öfwerheeten myket owillighe. Therföre skal efther thenne dagh ingen Fougdte hafwe macht at kräfie någhen återstädhe som är öfwer ett åhr tilbake/ efther som tilförrende af wår kåre Her Brodher så och wår nädigeste Konung/ saligh hoos Gudh/ hafwer warit påbudit/ vthan han hafwer serdeles Öfwerheetenes tilstånd ther opå/ och j RäkneCammeren hafwer bewijst By och Bonde/ then han weet medh rätte tilgå. Och thet skal vthi hans breef vthtryckeligheen förmält ware/ huru myket hoos hwar och een kan ware til at kräfie/ ther efter skal Häredzhöfdingen och the Tolf/ sedan sampt medh Kyrkieherden j Sochnen/ ther han boor som kräfz/ ransake/ huru ther om j sanning finnes/ för än någhet af någhrom vthlagz eller pantedt blifwer. Allthenstund och ofte warder klaghet/ at the Bönder som någhre Willwahrer bekomme/ och til Öfwerheetennes bäste oplate wele/ blifwe icke så til fyllest betalte therföre/ som skäl kan ware/ Hwarvthaf förorsakes/ at the vndstinge them lönligen bort/ Köpmän och andre j händer/ och warde så vthförde af Rijket. Så på thet at the som sådanne Willwahrer bekomme/ som Öfwerheeten tienlighe äre/ mäghe wette hwadh the för hwart/ efter thes wärd kunne hafwe til at kräfie/ Så är een wijs Ordning giord/ och ett öpet Breef ther om vthgånget til alle Fougdter/ efther hwilken the hwar och een betale skole. Så frampt thet icke skeer/ och någhen sigh ther öfwer beklagher/ dhå skole Fougdterne ther til ware/ och icke straffede blifwe/ Efter som Sweriges Lagh innehåller/ at vthi inge Landzänder/ må någhen Rhä til sima iaga/ vthan Konungen/ och ey oftere än han Häff häller/ efter som ther om vthtryckt warder j thet 23 Cap: j Bygninge Balcken. Så förbiuder och Lagh at fare efther Elgh emellan Fastegång och Olofzmesse. Therföre skal här medh allom/ så wel Adel som Badel/ innen och vthen Rädz/ vthi thesse förbemälte tijdher ware förbudhit/ någhre sådanne förbudne Diwr/ såsom Hiort/ Rhä och Elgh til at fälle late/ Såsom och wedh högste straff/ någen ware efterlåtidt til at late skiute på Cronnones Frijparcker/ hwilke wel framdeles skole blifwe Namngifne. Vthi like mätte skal och wedh straf tilgörende ware förbudit alle Fougdter/ Såsom och Ryttere och Knechter/ at hafwe eller bruke Jacht/ Skytter/ Rhärep/ eller annet sådant/ vthan Fougdterne skole förmante ware/ at hafwe grann acht och opsende/ thet ingen/ ehoo han helst ware kan/ här emoot någhet företagher.

Til thet sidste/ skal och icke efter thenne dagh blifwe tilstadt/ at Köpswenner/ som Skätt gifwe j Städherne/ och icke hafwe ägne Gårder eller Heem wist/ skole wijdere handle än j then Stadh the gifwe theres Skätt vth/ och icke j Bärgzlaghen eller annorstädz/ wedh tilbörlighit straff/ Ey heller någen ware tillatet/ at hafwe Drenger liggiendes wedh Bärgzlaghen/ eller ther brwke någhen handel/ medh mindre han är een besitten Borgere vthi någhen Stadh/ Och then som vthsend warder at köpslaghe/ skal hafwe bewijs medh sigh vnder Stadzens Insigle/ at han är wijs j sin ärende/ hwilken som befins at gifwe någhrom bewijs at ware hans Tienere/ och thet kan sedhan befinnes annerledes/ then samme skal sampt medh Tieneren tilbörligen straffet warde. Thette hafwe Wij edher alle samptlighen och synnerlighen/ gunstelighen och wenlighen wele weete late/ och twifle intet/ at j edher vthi alle mätte emoot Kong: Maiest: j Pålen etc. och Sweriges Rijke/ och nu vthi Högbr:te Kong: Maiest: fråware/ Oss samptlighen troghne/ hörsamme och rätträdighe warde bewijsendes/ efter som j bådhe nu och tilförrende hafwe lofwet och tilsagdt/ Befalendes at j alle samptlighen och hwar för sigh fulkomlighen edher ther efther rätte. Af Upsala then 20 Martij/ Anno &c. 93.

Vnder wärt Furstlighe Secret och wäre Jnsegel.

Carolus.

Niels Gyllenstierne/ &c.
Erich Gustasson/ &c.
Hogenschildt Bielke/ &c.
Gustaf Banner/ &c.
Erich Sparre/ &c.
Claus Bielke/ &c.
Eten Banner/ &c.

Ture Bielke/ &c.
Erich Abrahamsson/ &c.
Benkt Ribbing/ &c.
Gustaf Gabrielsson/ &c.
Gustaf Biörnsson/ &c.
Jören Pose/ &c.

uppl. 6 20/3 93